

1. בראשית פרק לו

(כג) וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר אֶסְפֵּן אֶלְהִים אֶת הַרְפָּתִי:
(כד) וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יוֹסֵף לֵאמֹר יוֹסֵף ה' לִי בֶן אַחֵר:
(כה) וַיְהִי פֶאֶשֶׁר יִלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֵל לְבֶן
שִׁלְחָנִי וְאֶלְכָה אֵל מִקְוֹמִי וְלֶאֱרָצִי:

8. רש"י בראשית פרק ל

(כה) **כאשר ילדה רחל את יוסף** - משנולד שטנו של עשו, שנאמר: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש" (עובדיה א יח), אש בלא להבה אינו שולט למרחוק, משנולד יוסף בטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב:

9. שם משואל בראשית פרשת מקץ תרע"ב

הנה מצות חינוך היא להתרגל במעשי המצוות ובתורה להתרגל בתורה, ולכאורה הלוא כאשר מתרגל נעשה כמצות אנשים מלומדה, וע"כ שמצות חינוך ענינה להתרגל שיהיה מוסיף והולך בכל עת, ובכל יום יהיו בעיניו כחדשים. וזה "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסיר ממנה", היינו שלא יסיר מעניין החינוך, שבכל יום יהיה לו חינוך והתחלה מחדש. וזהו ענין חנוכה, שאחר שפטרו מעליהם עול היונים הארורים, עשו חינוך והתחלה לעבודת הש"י וחינכו את המנורה והמזבח, וזה מאיר ובא בכל שנה שמתעוררים בלב ישראל רצון וחינוך להתחיל מחדש בעבודה. אך באופן זה שיהיה כל יום בעיניו כחדשים ושלא יסור מהחינוך. וזה שאמרו ב"ה מוסיף והולך בנרות להורות על ענין נכבד זה, וע"כ תמיד חל חנוכה בפרשתו של יוסף שזוהי מדתו, כשמו "יוסף ה' לי בן אחר". וע"כ הוא נקרא חי, שכאשר מוסיף בכל יום הוא חי, וזה שאמר יעקב: "רב עוד יוסף בני חי" שהוא במדרגת חי מוסיף והולך, כי לולא זה אי אפשר היה להישאר בצדקו במצרים. ואמרו ז"ל: יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום (סוכה נ"ב ב), וע"כ אם האדם אינו מתחדש בכל יום בחיות חדשה, רק עושה בקרירות ומצות אנשים מלומדה, בודאי היצה"ר חזק ממנו, אבל כשהוא עושה בחיות חדשה, אז הקב"ה עוזרו נמי בכל יום בכוחות חדשים:

10. הרב קוק זצ"ל מועדי הראי"ה על חנוכה

חכמת יון קבעה שישנן שתי דרכים נפרדות: או ללכת בכוחות הטבע, לפתחם ולחזקם (והם היו הראשונים לפולחן הספורט, לפולחן תרבות הגוף), או ללכת נגד הטבע ולהתמסר לפרישות גמורה מכל הכוחות הטבעיים ולחיות חיי רוח. לא כך ישראל שעליהם נאמר: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" - מלכות העוסקת בהנהגה מדינית, וכהונה העוסקת בהנהגה רוחנית, מאוחדות ומלוכדות, ו"גוי קדוש" - לא רק בודדים מגיעים לדרגת קדושה, אלא הגוי כולו, העוסק בכל מלאכת עבודה, אף הוא קדוש יאמר לו. תוכן זה של רוח ישראל בא לידי ביטוי במנורה הטהורה, שמצד אחד הועלו נרותיה בדרך טבעית, בשמן זית ובהדלקה מעשי ידי אדם, ומצד שני דלק בה הנר המערבי שהיה כולו גילוי של נס, הכח הטבעי והכח הניסי השתלבו יחד, "עדות שהשכינה שורה בישראל", ששכינת מעלה שרויה על דרי מטה.

היונים לא יכלו להבין את דרכם המיוחדת של ישראל, המאחדת את שני הדברים באיחוד מלא, ההשקפה הרואה בגוף בסיס לרוח, והיודעת לפתח קדושה גם בתוככי החיים הטבעיים, והם ניסו להטיל על ישראל את רוחם, את תרבותם. ולכן "כשנכנסו יונים להיכל - טמאו כל השמנים", הם נלחמו נגד אורם של ישראל, נגד המנורה המופלאה המאחדת את הטבע והנס גם יחד. ולעומתם קמו והתקוממו החשמונאים מזרע אהרון, ממשפחת הכהונה בישראל, והם שנחלצו למלחמת הקודש והחזירו עטרת המלכות לישראל, סימלו גם את המאבק הרוחני: הלוחמים בעוז ובגבורת הגוף, הם גם המגינים על רוח ישראל ועל נשמתו, על טהרתו ועל מקדשו.

(א) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
(ב) אֵלֶּה תֵּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רַעְיָה אֶת אֶחָיו בְּצֹאן וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה אֵל אֲבִיהֶם:

2. רש"י בראשית פרק לו

(א) **וישב יעקב וגו'** - הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה: אנה יכנס כל הפשתן הזה?! היה פיקח אחד משיב לו: ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו! כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר: מי יכול לכבוש את כולו?! מה כתיב למטה? "אלה תולדות יעקב יוסף", דכתיב: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש" (עובדיה א יח), **ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם:**

3. בראשית פרק לו

(א) וַיֹּסֵף הַיּוֹדֵד מִצְרַיִם וַיִּקְנֶהוּ פּוֹטִיפָר סָרִיס פְּרַעֲוֹ שֶׁר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרַיִם מִיַּד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שָׁמָּה:
(ב) וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִ:
(ג) וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֵּשֶׂא אִשְׁתׁ אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שְׂכָבָה עִמִּי:
(ד) וַיִּמָּאן וַיֹּאמֶר אֵל אִשְׁתׁ אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא יָדַע אֶתִּי מֶה בְּבֵית וְכֹל אֲשֶׁר יֵשׁ לִּי נָתַן בְּיָדִי:
(ה) אֲיֵנּוּ גְדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא חִשַׁד מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם אוֹתָךְ בְּאֲשֶׁר אֶת אִשְׁתִּי וְאִידָךְ אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטְאתִי לְאֱלֹהִים:
(ו) וַיְהִי כַּדְבָרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֶלְהָהּ לְשָׁכַב אֶצְלָהּ לְהִיּוֹת עִמָּה:
(ז) וַיְהִי כִּהְיוּם הַזֶּה וַיָּבֵא הַבְּלִיָּה לְעִשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וַאֲיִן אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בְּבֵית:
(ח) וַתִּתְפָּשֶׂהוּ בְּגָדוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה:

4. שו"ת כתב סופר אורח חיים סימן כז

ופירשתי בזה מקרא קודש "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו המצרי", דקרא מספר בשבחו של יוסף שהיה ה' עמו תמיד גם כשהיה בעת צרה שהיה עבד לאדוניו, הגם שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ומשום שראה יוסף עצמו כאיש מצליח שדרכיו מצליחים כשהיה בבית אדוניו המצרי, כי האמין שמאת ה' היתה זאת לו לטובתו להטיב אחריתו וקבל הכל בשמחה ובטוב לב, והיינו "ויהי ה' את יוסף" ולא זהה שכינה מאתו, משום "ויהי איש מצליח" רואה עצמו איש מצליח ושש לבו ותגל נפשו. וזו היא כוונת ברכת הגומל "לחייבים טובים שגמלני כל טובי", המברך לא יברך על הטובה שהציל ה' נפשו אלא גם על הצרה שהיה בו יברך ג"כ, והיינו "הגומל לחייבים טובים" - שגובה דיליה מהם בעוה"ז, "שגמלנו כל טוב" - הייסורים והרפואה היו לטוב:

5. בראשית רבה בראשית פרשה ב אות ד

והושך - זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם: כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל.

6. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין - נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך, ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.

7. בראשית פרק ל

(כב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֶלְהָהּ וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ: